

עבודת השם

"ראש השנה"

כך מתגלה ההארה והברכה לשנה הבאה. כיוצא בזה כתב רבנו בחיי ויקרא כג, כד: "ומה שבאה פרשה זו סתומה יותר משאר פרשיות המועדים, העניין הוא מה שידוע בענייני תורתנו הקדושה... כי כל מה שהעניין יותר נעלם ויותר פנימי, הוא יותר מסותם...", ולכן לא נזכר במפורש שהוא יום הדין. וכ"כ רבי צדוק הכהן מלובלין (רסיסי לילה נד, א-ג): "ענין ראש השנה שהוא חג שהחודש מתכסה בו (ביצה טו, א), פירוש 'חודש' - הלבנה, שהיא סימן לכנסת ישראל שעתידין להתחדש כמותה. כי בגלות הם בהעלם וכיסוי האור, ולפי שכל אור הלבנה אינו מעצמה, רק מהחמה, נקרא בכל פעם: חידוש אור חדש. כי מי שיש לו אור מצד עצמו, כשמתכסה ומתגלה לא שייך שמתגלה אור חדש, שהרי הוא עצמו אור הקודם, רק שהיה מכוסה ונתגלה. אבל בקיבול אור מהזולת, אף על פי שבעת ההעלם נקרא גם כן רק מכוסה, לא שנעדר האור לגמרי, כי שם במקומה מקבלת לעולם מהחמה, רק לעיני שוכני ארץ הוא מכוסה. מכל מקום כשמתגלה אחר הכיסוי נקרא: גילוי אור חדש, כי המקבל מהזולת הרי כל קבלה אצלו מצד המקבל הוא דבר מחודש, שאין זה הקודם, שהרי מה שקיבל קודם לא היה מאיר עכשיו, רק מה שהוכרח לקבל מחדש. אלא שאם לא היה העלם וכיסוי לא היה מודגש החידוש לעיני הרואי, מאחר שהיה האור תמידי היה נדמה כאותו אור עצמו, ועל ידי ההעלם ניכר חידושו. וכן כנסת ישראל ממש דוגמתו, לית לה מגרמה, רק מה שמקבלים מהשם יתברך ומבקשים ממנו: האר פניך ונושעה והאר עינינו בתורתך.... וגילוי הראשון הוא זמן חירותנו, היינו השגת אור זה שאדם הישראלי הוא בן חורין, שאינו משועבד לשום כוח ולשום דבר לומר שאין יכול להינצל מזה, כאשר חושבים המשוקעים בתאוות וכדומה...".

וכ"כ מרן הרב קוק (עולת ראייה ב, עמ' שלז-שלה): "ישראל מונים ללבנה ומשלים ללבנה משום תוכן ההתחדשות שהוא ניכר ומתגלה בה, שהם עתידיים להתחדש כמותה. וכן מילוי הלבנה סימן טוב הוא לישראל, וראשי חודשים הם זמן כפרה לישראל, שנפשותיהם של ישראל מתחדשות כמו שהלבנה מתחדשת אז בהתכסות פניה ובהתחדשות אורה".

הביא במחזור ויטרי (סי' שלה) מדרש שהקב"ה קבע את יום הדין בראש חודש שהלבנה מתכסה בו, כדי לזכות אותנו בדין: "כתוב (ירמיהו ג, כב): אֶרְפָּה מְשׁוּבְתֵיכֶם וּגְוִי. הקב"ה מרפא משובות כל ישראל, שלכך תיקן להם ראש השנה בראש חודש. שכשהשטן מקטרנ את ישראל ואומר: ישראל חטאו, והקב"ה אומר לו: לך והבא עדים, והוא אומר:

"תקעו בחודש שופר בפסח ליום חגנו" (תהלים פא, ד). איזהו חג שהחדש מתכסה בו? - הוי אומר זה ראש השנה, וכתוב כי חק לישראל הוא משפט לאלוהי יעקב (שם פא, ה) 1. נמצא שראש השנה נקרא 'פסח', מפני שאז הלבנה מכוסה. רש"י פירש (ר"ה ח, ב): "שהחדש מתכסה בו - לרחוקים, כגון שחרית לבני מערב וערבית לבני מזרח, לפי שקטנה היא סמוך לחידושה". כלומר, אף שהלבנה נראתה לנו, ועל פי ראייתה קידשו בית הדין את החודש, כיוון שהוא רק מולד, אינו נראה למקומות רחוקים, ועל כן עוד אפשר לומר שהוא מכוסה. והרמב"ן (מלחמות ה' סוכה כא, א) הסביר שהחג מכוסה משום שבזמן שקידשו את החודש על פי הראייה, לא ידעו הרחוקים מירושלים מתי קידשו בית דין את החודש. והוסיף הריטב"א (שבת קלו, א, שני ימים), שלפעמים אפילו בירושלים במקום הוועד לא היו יודעים אימתי יהיה החג. והר"ן (סוכה כא, ב, אינהו דידעי; מגילה ב, ב, פורים שחל) כתב שברוב השנים לא היו העדים באים בשחרית, נמצא שתקעו בשופר בירושלים בעוד הם מסופקים אם אותו יום יתקדש.

בתוס' (ר"ה ח, ב 'שהחדש') הובאו עוד שלושה פירושים: "א) ועוד מפרש ר"ת: מתכסה - מזומן, כמו ליום הקסא יבא ביתו (משלי ז, כ) דבפרק חלק (פנהדרין צו, ב), גבי עמון ומואב שיבבי בישי דארעא דישראל הוו וכו'. (ב) והר"ר משולם מפרש: שהחדש מתכסה בו - שאין חטאת ראש חודש קרב בראש השנה, כדכתיב (במדבר כט, ו): מִלְבַד עֵלֶת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ, ולא כתיב: מלבד חטאת ועולה... (ג) ועוד פ"י: מתכסה - שאין מזכירין מוסף של ראש חודש בתפילה". (עין עוד ריטב"א ר"ה ח, ב, שבת קלו, א, י"א).

מדוע דווקא חג זה מכוסה? מפני שההשפעה הרגילה שנמשכה מהשנה שעברה כבר פסקה, וממילא יש צורך לגלות דבר עמוק יותר שנמצא תמיד תחת כיסוי, ועל ידי

18:26	כניסת החג
19:22	צאת החג
18:45	שקיעה
19:57	ר. תם
6:30	הנץ

הפטרה: "ייהי איש אחד"

את מי אביא, אם לבנה ושמש, איני יכול למצוא אלא שמש, שהלבנה מתכסה. ועל השמש שהוא עוד אחד איני מקיים, כי על פי שנים עדים יקום דבר. וכשהלבנה נראית בין ראש השנה ליום הכיפורים והששן רוצה לקטרג, אומר לו הקדוש ברוך הוא: כבר עשו ישראל תשובה, והיינו מרפא של תשובה". וכן הובא בקיצור בספר מצוות גדול (עשה מב).

ובזהר ח"ג ק, ב, משמעות הכיסוי שהשמש אינה מאירה ללבנה, היינו שאינה מקבלת הארה מהמלך (תפארת, ז"א), וממילא הלבנה (מלכות, נקביה) אינה יכולה להאיר כלפי מטה. ושם קא, א, ברעיא מהימנא, שהמקטרג מכסה את הלבנה, ותובע דין על העולם. ועד שלא יגמרו הדין, הוא נועל את הפתח של המלך, שלא יצא ממנו שפע רחמים וברכה, וזהו יום הדין. וה' מסכים לזה, מפני שהוא אוהב משפט. ואע"פ כן הוא אוהב את ישראל יותר, ולכן נתן ה' לנו עצה לתקוע בשופר, ועל ידו אנו זוכים בדין. וזה סוד נצחיות ישראל, שאף אם נענשים על חטאים פרטיים, ככלל נשארים דבוקים בה. (עיי' עוד זוהר שופטים ערה, א).

כתב מרן הרב קוק (מדבר שור, הדרוש השמיני עמ' סטיעא), שעל ידי תקיעת השופר הקב"ה שם ליבו לסגולה המכוסה שבישראל: "ובמזמור היום כתוב: תקעו בחדש שופר בפקה ליום חגנו, כי חק לישראל הוא משפט לאלוהי יעקב, עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים שפת לא ידעתי אשמע (תהלים פא, ד"ז). ויתפרשו כתבי קודש הללו על פי האמור, שהקב"ה ציווה לתקוע בשופר, והוא מקבל קול השופר אע"פ שאין זה הגילוי לפי ערך שלנו בפועל, אבל הוא לפי ערך הסגולה שמכוסה וטמון בנו. וכיון שביום זה שם השי"ת חק ברחמיו, שגם כוח הקדושה שמכוסה בנו יפעול ליכותנו, נקרא יום הכסה על שם הכיסוי, ושכל מקום פועל אע"פ שהוא בהעלם וכיסוי."

ועוד נלענ"ד, שר"ה חל ביום שמבטא ירידה גדולה, שהלבנה אינה מאירה בו כמעט, אבל מתוכו מתבררת יכולת ההתחדשות, והיא הסגולה הכמוסה שבישראל. וזה מתקשר לדברי חז"ל (ר"ה טו, ב): "אמר רבי יצחק: כל שנה שרשה בתחילתה - מתעשרת בסופה, שנאמר (דברים יא, יב): מרשית השנה - מרשית כתיב, ועד אחרית - סופה שיש לה אחרית"

סיפור בהמשכים "סופו של נוכל" חלק א.

תושביה היהודים של העיירה ליאדי נהנו מיחס של כבוד בימי הפריץ הזקן. רבים מהם מצאו את פרנסתם באחוזותיו הרבות. במיוחד נחקה בזיכרון השתדלותו של הפריץ לטובת היהודים לאחר מה שכונה 'השרפה הגדולה'. זה היה לפני יותר משלוש מאות שנה. בעיירה ליאדי פרצה דלקה והיא התפשטה במהירות, וכלתה את מרבית בתי העיירה. רבים נהפכו באחת לעניים חסרי-כול ונטולי קורת-גג. עקב מצב החירום שנוצר יצא רב העיירה, בראש משלחת ממכובדי הקהילה, להיפגש עם הפריץ ולבקש את עזרתו. הפריץ הזקן קיבל אותם בסבר פנים יפות ונרתם לעזרתם. הוא הורה לאנשיו להביא מן היער חינם איך-כסף כמות ענקית של גזעי עצים, להקמת בית-המדרש מחדש, ולבניית בתיים בעבור העניים. אולם תקופת עדנה זו הסתיימה עם מות הפריץ הזקן. את מקומו תפס בנו, ורביצקי, פריץ צעיר וקרפזי, שהתברר שהוא כעסן ובעל שיעגונות. חייהם של היהודים נעשו קשים במיוחד עם מינויו של מנהל המשק החדש, יאן בנדיצקי, שהחליף את המנהל היהודי הקודם, ר' אהרן-יוסף. בנדיצקי זה היה שונא ישראל מושבע ורע ליהודים. מאז החל לנהל את האחוזות פטרו יהודים רבים. תקופת סבל זו ליהודי ליאדי והסביבה נקטעה באחת בזכות מאורע ששינה באחת את יחסו של הפריץ הצעיר אל היהודים. בעיר דוברומיסל התגורר סוחר סריגים יהודי, חיים-שמעון שמו. הוא היה תלמיד-חכם ואדם שנון ותקיף. לסריגים שלו יצאו מוניטין בכל הארץ. החורף התקרב והפריץ ביקש להצטייד בסריגים חמים בעבור מאות עובדיו. בירורים שעשה העלו כי אין תחליף לסריגים של היהודי מדוברומיסל. כיוון שכך נשלח בנדיצקי, מנהל החצר, לדוברומיסל כדי להזמין מאתיים סריגים אצל חיים-שמעון. בתחילה התנהל הכול כשורה. חיים-שמעון מסר לידי בנדיצקי מקצת הסריגים, שהיו במלאי. הוא חתם על חוזה שבו התחייב לספק את הסחורה כולה עד מועד נקוב, ולהביאה בעצמו אל חצר הפריץ. חיים-שמעון שמח על ההזמנה הגדולה, שהבטיחה לו רווח נאה, אולם גם חשש ממצב-רוחו של הפריץ. לכן השתדל בכל כוחו שהסריגים יוצרו באיכות הגבוהה ביותר. הוא גם שילם יותר לעובדיו, כדי שהסריגים יהיו מוכנים עוד קודם המועד שנקבע. כך קיווה שהפריץ לא ימצא שום עילה לתלונה או לכעס. בבוא היום בא חיים-שמעון לאחוזת הפריץ והסחורה המוכנה עמו. לתדהמתו זכה ל'קבלת פנים' שלא ציפה לה. מנהל החצר בנדיצקי הודיע לו כי הפריץ ביטל את העסקה ודרש ממנו לעזוב מיד את האחוזת... **ההמשך יבוא!**

פינת ההלכות

ע"פ ילקוט יוסף
כ"ר ה.

"דברים האסורים מדין השמעת קול"

טו. דלת אשר עם פתיחתה נשמע קול פעמונים בצידה הפנימי, והפעמונים תלויים בה כדי שבני הבית ידעו על כניסת אדם לבית, מותר לפותחה בשבת, אף שנשמע קול מהפעמון דרך נגינה. ואין בזה איסור משום השמעת קול בשבת. ומכל מקום המחמיר להסיר את הפעמון מהדלת מערב שבת, תבוא עליו ברכה.

טז. פעמון הפועל על-ידי כח חשמלי, התלוי במשקוף הדלת, ואשר עם פתיחת הדלת הפעמון משמיע קול, צריך להסירו מערב שבת, כדי שלא לגרום חילול שבת עם פתיחת הדלת. (ילקוט יוסף שבת ה עמוד עה)

יז. כבר פשט המנהג בכל המקומות לתת על הספר תורה פעמונים המשמיעים קול, ואין בזה איסור משום משמיע קול בשבת. אבל אין ליטול את הפעמונים של הספר תורה ולקשקש בהם, אפילו בשמחת תורה, מאחר ודמי קצת לכלי שיר. והמקילים בזה צריכים לבטל מנהגם. (ילקוט יוסף שבת כ"ד ה עמוד עז. ועמוד פז, ועמ' שעח. ושארית יוסף חלק ג' עמוד תלו)

עלון זה לעילוי נשמת!

ברוך עובדיה בן שרה	יגאל יוכפז בן שושנה
שרה בת סלמה	שלום בן משה
אסתר בת חנה	שלום בן אברהם
ציון עובדיה בן רחל	יחזקאל אליהו בן סמרה
נעמי לקס בת אסתר	יעקב לקס בן אסתר
רחל עובדיה בת אסתר	רבקה בת כאוגו וחנניה
שלמה בן אליהו ושרה	אברהם דמתי בן אסתר
דוד שורבחון בן חוה	יוסף צברי בן אהרון

ת. נ. צ. ב. ה.

עורך ומגיש: שלום ע.

המעוניינים לקבל את העלון למייל בתפוצה שבועית: יש לשלוח הודעה לאימייל: avodat.asem@gmail.com כמו כן ניתן להוריד את העלון בארתי "לדעת" ו"דרשו"